provinciehuis Westerbrink 1, Assen
postadres Postbus 122, 9400 AC Assen

www.drenthe.nl
0592 - 36 55 55

provincie Drenthe

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 4 november 2019
Ons kenmerk 45/5.1/2019002408
Behandeld door de heer G.H. Arkema (0592) 36 54 36
Onderwerp: Stikstofaanpak
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Aanstaande woensdag 6 november 2019 spreken wij met uw Staten over het proces rondom de beleidsregels stikstof. Het lijkt ons goed om per brief, voorafgaand aan deze vergadering, het door het college gevoerde proces uiteen te zetten. In deze brief wordt ook verwezen naar een aantal bijlagen van eerdere correspondentie over dit dossier. Deze brief gaat onder andere in op de volgende onderdelen: proces na uitspraak Raad van State op 29 mei 2019, de beleidsregels en het intrekken van de beleidsregels, stand van zaken rondom vergunningen en het vervolgproces. Wij hebben in deze brief ook de antwoorden op de vragen van de Partij van de Dieren, die via de Statengriffie tot ons zijn gekomen, verwerkt.

Uitspraak Raad van State
Op 29 mei 2019 heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna Afdeling) uitspraak gedaan ten aanzien van de programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De Afdeling oordeelde dat het PAS niet als basis voor toestemming voor activiteiten mag worden gebruikt. Deze uitspraak heeft grote gevolgen. Na de uitspraak was de inzet van ons college erop gericht om partners zo snel mogelijk te informeren. Dit is ook gebeurd door middel van verschillende communicatiemiddelen en in overleggen met onder andere de Drentse Groenmanifestpartners en de twaalf gemeenten. Maar ook de RUD, Prolander en de waterschappen zijn door het college meegenomen in deze informatieronde. Wij hebben u hierover ook geïnformeerd per brief op 11 juni 2019, kenmerk 24/1.1/12019001429, en mondeling per presentatie op 12 juni 2019. Daarnaast was en is de inzet van ons college om zo snel mogelijk binnen IPO-verband met het Rijk afspraken te maken over het oplossen van de gevolgen. Ieder vanuit zijn eigen rol en bevoegdheid, waarbij de provincies het bevoegd gezag vormen en de minister systeemverantwoordelijk is.

Gezien de omvang en de ernst van de situatie hebben wij daarom een provinciale Taskforce opgericht. Deze (interne) taskforce is erop gericht om kennis te bundelen, slagvaardig te handelen en het Drentse belang op interprovinciaal en nationaal niveau te kunnen invullen.

Projectenlijst
Met de uitspraak van de Raad van State is het vergunningenkader Wet Natuurbescherming ingetrokken. Op verzoek van het Rijk is in Nederland in kaart gebracht hoeveel projecten hierdoor niet uitgevoerd konden worden. Wij hebben de Drentse gemeenten en waterschappen daarom gevraagd dit in kaart te brengen. Wij hebben u per brief laten weten op 2 juli 2019, kenmerk: 27/5.10/2019001566, dat op dat moment in Drenthe 832 projecten mogelijk gevolgen zouden kunnen ondervinden van de ontstane situatie.

Proces beleidsregels
Om weer vergunningen te kunnen verlenen is het noodzakelijk om nieuwe beoordelingskaders vast te stellen. Om te komen tot een set nieuwe beleidsregels intern en extern salderen (hierna: beleidsregels), hebben wij samen met de andere elf provincies en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gezamenlijk gedefinieerde uitgangspunten gehanteerd. De uitgangspunten waren dat de beleidsregels juridisch houdbaar moeten zijn en dat de te vergunnen activiteiten niet mogen leiden tot een significant negatief effect op de natuur. Er heeft intensief overleg plaats gevonden in IPO-verband met vertegenwoordiging van het kabinet. Doel was om tot één gezamenlijk vastgestelde set van beleidsregels te komen.

Kamerbrief en besluit provincies
Op 4 oktober 2019 is een volgende stap gezet door het Kabinet. In de Kamerbrief van die datum is het kabinet ingegaan op de adviezen van de Adviescommissie Remkes. Zij heeft aangekondigd welke maatregelen op rijksniveau getroffen gaan worden. Op dinsdag 8 oktober 2019 hebben wij, evenals de overige elf provincies, de beleidsregels intern en extern salderen vastgesteld. Dit hebben wij u per brief laten weten, kenmerk 41/5.7/2019002179. In deze brief hebben wij u ook laten weten dat door de zeer korte voorbereidingstijd er sprake is van kleine verschillen tussen de beleidslijnen zoals geformuleerd in de Kamerbrief en de beleidsregels die door alle provincies zijn vastgesteld. Dit leek, in de wetenschap dat het Kabinet en de provincies inhoudelijk op één lijn zaten, een punt om nader uit te werken. Daarvoor was ook tijd beschikbaar, omdat de werking van de beleidsregels voor het onderdeel extern salderen nog niet in werking waren voor de agrarische sector. De minister moest hiervoor eerst een aanpassing doorvoeren op de Meststoffenwet.

Verschillende definities
Namens het IPO spraken wij als provincies op woensdag 9 oktober 2019 uit dat het klopt dat er door de provincies een andere uitleg is gegeven aan de definitie voor extern salderen, maar dat dit wordt opgelost in nader overleg tussen een vertegenwoordiging van het IPO en minister Schouten. Echter, in het debat over stikstof in de Tweede Kamer op donderdag 10 oktober 2019 liet minister Schouten weten dat de beleidslijn van het Kabinet de juiste lijn was en dat 'strengere' lijn van de provincies niet de juiste was. Het verschil in definities gaf veel onrust en onduidelijkheid.

Intrekken beleidsregels
Wij hebben als college in het weekend van vrijdag 11 tot en met zondag 13 oktober 2019 hierover veelvuldig contact gehad. Wij hebben in die dagen een aantal zaken geconstateerd die voor ons aanleiding zijn geweest om het besluit over de beleidsregels in eerste in-stantie op te schorten en later in te trekken. Dit hebben wij u kenbaar gemaakt in onze brief van 14 oktober 2019, kenmerk 42/5.1/2019002248. In deze brief hebben wij aangegeven dat wij hebben vastgesteld dat ons voornemen om het besluit op te schorten tot er een beter plan ligt materieel hetzelfde is als intrekken van het besluit. Daarnaast doet het verschil in uitleg van definities geen recht aan ons uitgangspunt als één overheid te willen werken. En dat in ons collegeakkoord is afgesproken dat wij voor wat betreft de landbouw geen extra regels boven op de landelijke regels leggen. Wij constateerden tot slot ook dat wij onvoldoende de tijd hebben gekregen en genomen om de beleidsregels af te stemmen met de regionale partners. Juist omdat wij voor een grote uitdaging staan met elkaar in dit land is dat geen goed begin van het gezamenlijk oplossen van het stikstofprobleem.

Afspraken 1 december 2019
Op 17 oktober hebben provincies en Rijk een goed en constructief overleg gevoerd over de stand van zaken. Hierover hebben wij u per brief van 17 oktober 2019, kenmerk 42/5.1/2019002284, geïnformeerd. In overleg met het Rijk is onderzocht waar verduidelijking nodig is en is geconcludeerd dat het wenselijk is voor de vaststelling van nieuwe gewijzigde beleidsregels daar zogeheten botsproeven op uit te voeren. Vanuit het IPO en het Rijk is de landsadvocaat gevraagd het verschil tussen de brief van de minister en de beleidsregels nader te duiden. De hoofdvraag aan de landsadvocaat is: wat is nodig om juridisch houdbare vergunningen te verlenen die minimaal leiden tot stand still en bij voorkeur tot daling van stikstofdepositie en hoe verhouden de beleidsregel van de provincies en de Kamerbrief van de minister zich hiertoe? De uitkomst van het advies van de landsadvocaat zal worden betrokken bij de nieuwe vaststelling van beleidsregels. Conform eerder gemaakte afspraken zal daarover op of rond 1 december 2019 worden besloten. Wij zullen dit doen in afstemming en overleg met onze regionale partners.

Stand van zaken vergunningen
Na 29 mei 2019 is de vergunningverlening, door het wegvallen van het PAS, helemaal stil komen te liggen. Vanaf dat moment heeft de provincie geen vergunningen of verklaringen van geen bedenkingen (vvgb) meer afgegeven, in afwachting van een nieuw beleidskader. De initiatiefnemers van de aanvragen die bij ons in behandeling waren hebben wij hierover geïnformeerd en hen is gevraagd of zij in konden stemmen met een tijdelijke aanhouding. Hiermee hebben de 33 initiatiefnemers ingestemd. Ook hebben wij de gemeenten geïnformeerd naar aanleiding van 7 ingediende verzoeken om verklaring van geen bedenkingen (vvgb). Na het vervallen van het PAS zijn tot op heden 14 nieuwe aanvragen ingediend (waarvan 2 aanvragen na 8 oktober 2019) en zijn er geen verzoeken om vvgb's meer binnengekomen. Deze aanvragers zijn ook geïnformeerd over de tijdelijke aanhouding.

Op grond van het PAS zijn vanaf 1 juli 2015 tot 29 mei 2019 in totaal 410 vergunningen afgegeven. 8 vergunningen hiervan zijn door de Raad van State vernietigd, als gevolg van de uitspraak van 29 mei 2019. In 22 beroepszaken tegen vergunningen wachten wij nog op een uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland. In 6 gevallen wachten wij op de uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland inzake handhavingsverzoeken gericht tegen beweiden en bemesten. Omdat PAS-vergunningen zijn verleend op grond van een programma hoeven er geen individuele compenserende maatregelen voortvloeiende uit die vergunning getroffen te worden. Alle maatregelen (bronmaatregelen en herstelmaatregelen) gebeuren op grond van het programma en zijn derhalve niet één op één herleidbaar tot een individuele vergunning.

PAS-meldingen konden feitelijk al enkele jaren bijna niet meer worden ingediend. Dit komt omdat er alleen een PAS-melding kon worden ingediend zolang er nog ontwikkelingsruimte was specifiek voor meldingen. Dit specifieke "PAS-potje" voor meldingen was na twee jaar zo goed als leeg. Zodoende hebben wij in de laatste twee jaren geen PAS-meldingen meer ontvangen. Na 29 mei 2019 konden PAS-meldingen helemaal niet meer worden ingediend.

Gebiedsproces
Naast het vormen van nieuwe beleidsregels is aan alle provincies gevraagd om te komen tot een gebiedsgerichte aanpak om de uitstoot van stikstof terug te dringen. Op vrijdag 1 november 2019 heeft het Kabinet de Tweede Kamer per brief (bijlage 1) geïnformeerd over onder andere de extra financiële middelen voor deze gebiedsgerichte aanpak stikstof. Over de gebiedsgerichte aanpak en de daarbij horende afspraken en kaders wil het college verdere afspraken maken met het Kabinet in nauwe afstemming met regionale en nationale partners.

Rijksheren
Aan alle commissarissen is onlangs gevraagd om als Rijksorgaan op te treden bij de gebiedsgerichte aanpak van de stikstofproblematiek. Hierover is onlangs een eerste overleg geweest waarin is geconstateerd dat de Rijksheren daarin een faciliterende, signalerende en agenderende rol kunnen vervullen. Hierover worden ook de komende tijd nadere afspraken gemaakt.

Blijven informeren
Wij constateren tot slot dat ook na het debat op 6 november 2019 wij nog vele gesprekken gaan voeren over dit dossier. Wij blijven u regelmatig informeren over onder andere het vervolg proces om te komen tot nieuwe beleidsregels en de verdere uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak. In overleg met uw Griffie zullen wij hiervoor afstemmingsmomenten plannen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Brief van Kabinet van 1 november 2019

Afschrift aan:
- Staatsbosbeheer Drenthe, Leonard Springerlaan 23, 9727 KB Groningen
- Natuurmonumenten, Postbus 9955, 1243 ZS 's-Graveland
- het Drentse Landschap, Postbus 83, 9400 AB Assen
- Natuur en Milieufederatie Drenthe, Hertenkamp 6, 9401 HL Assen
- LTO Noord, Zwartewaterallee 14, 8031 DX Zwolle
- Landschapsbeheer Drenthe, Kloosterstraat 11, 9401 KD Assen
- Agrarisch Natuur Drenthe, Gieterstraat 45, 9451 TE Rolde
- RUD, Postbus 1017, 9400 BA Assen
- Prolander, Postbus 50040, 9400 LA Assen
- bestuur van waterschap Hunze en Aa's, Postbus 195, 9640 AC Veendam
- bestuur van waterschap Noorderzijlvest, Postbus 18, 9700 AA Groningen
- bestuur van waterschap Drents Overijsselse Delta, Postbus 60, 8000 AB Zwolle
- bestuur van waterschap Vechtstromen, Postbus 5006, 7600 GA Almelo

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Directoraat-generaal Natuur, Visserij en Landelijk gebied

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Ons kenmerk
DGNVLG / 19250316

Bijlage(n)
10

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Datum 1 november 2019
Betreft Stand van zaken stikstofproblematiek

Geachte Voorzitter,

In deze brief informeer ik uw Kamer over de invulling van een aantal toezeggingen uit het plenaire debat over de stikstofproblematiek van 17 oktober jl. waarover ik op korte termijn invulling zou geven. Tevens informeer ik uw Kamer over mijn toezegging uit het Vragenuur van 29 oktober jl.

Volgende week informeert het kabinet uw Kamer over de maatregelen die worden genomen om de vergunningverlening voor de woningbouw op korte termijn weer vlot te trekken. Tijdens de regeling van werkzaamheden van 31 oktober jl. heeft uw Kamer een debat aangevraagd over de maatregelen die het kabinet treft. De brief die ik uw Kamer volgende week stuur kan bij dit debat worden betrokken. In die brief informeer ik uw Kamer ook over de afspraken die het kabinet heeft gemaakt met de provincies.

Verder heeft het kabinet besloten om begrotingsreserve in te stellen van € 500 miljoen om de stikstofproblematiek aan te pakken. Ik ga met de provincies in overleg om te vragen wat hun bijdrage kan zijn.

Nadere informatie naar aanleiding van debat 17 oktober jl.
Actie op de korte termijn
Vergunningverlening is weer mogelijk. Dit heeft het kabinet uw Kamer op 13 september en 4 oktober jl. gemeld. In 10 van de 12 provincies is vergunningverlening weer mogelijk (alleen in Friesland en Drenthe nog niet). Zo kan toestemming worden aangevraagd op basis van een ecologische beoordeling, intern salderen, extern salderen (met uitzondering van de veehouderij) en de ADC-toets. Inmiddels is een handreiking voor initiatiefnemers gereed en is een informatiepunt beschikbaar voor iedereen met vragen over stikstof.

Door de nieuwe maatregelen, zoals het afromen bij extern salderen, helpen nieuw verleende toestemmingen nu al met het verlagen van de totale hoeveelheid depositie. Per provincie zijn inmiddels enkele vergunningen verstrekt en vanwege de doorlooptijd van zes weken zal dit aantal geleidelijk toenemen. Het kabinet en provincies zetten per direct een "vliegende brigade" in om verder in de toestemmingverlening te ondersteunen en waar mogelijk te versnellen.

Hieronder schets ik uw Kamer welke acties het kabinet op de korte termijn neemt:

- Volgende week komt het kabinet met een set aan maatregelen om op de kortst mogelijke termijn de woningbouw vlot te trekken.
- Het kabinet werkt aan een breder pakket met bronmaatregelen om een generieke drempelwaarde mogelijk te maken. Ik heb bij de Raad van State voorlichting gevraagd over het invoeren van zo'n generieke drempelwaarde. Deze voorlichting komt in december. Aansluitend hierop vindt besluitvorming plaats.
- De gebiedsgerichte aanpak met de provincies is van start gegaan en deze wordt deze maand verder vormgegeven, zodat ook op deze manier projecten weer doorgang kunnen vinden.
- Het kabinet wil binnenkort tot een bestuursakkoord komen met de provincies. Hierin worden afspraken gemaakt over snelle en effectieve uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak en toestemmingsverlening om projecten weer mogelijk te maken. Het kabinet en de provincies willen uiterlijk 1 december eenduidige afspraken hebben over de beleidsregels.
- Het kabinet komt met een regeling voor de vrijwillige, warme sanering van boerenbedrijven. Het wetsvoorstel dat dit mogelijk moet maken ligt momenteel bij de Raad van State.
- Begin december komt een rapportage van de provincies beschikbaar over de voortgang van de (tijdens het PAS ingezette) natuurherstelmaatregelen in Natura 2000-gebieden.
- Een volgende versie van de rekentool om voor alle situaties de stikstofdepositie te berekenen wordt in januari 2020 beschikbaar gesteld.
- In 2019 is het meetnet op twintig locaties uitgebreid met stikstofdioxidenmetingen in natuurgebieden. Binnenkort wordt het meetnet voor stikstof verder uitgebreid met droge depositiemetingen van ammoniak op twee locaties. Hiermee wordt de verspreiding en depositie van stikstof nog beter in beeld gebracht. Ook heb ik een commissie ingesteld om het meetsysteem verder onder de loep te nemen. Deze commissie geeft in januari 2020 een eerste advies en een vervolgadvies medio juni 2020. Op basis van deze adviezen bekijkt het kabinet waar metingen nog meer nodig zijn. Zie ook de passage later in deze brief.
- Het Adviescollege Stikstofproblematiek onder leiding van Johan Remkes komt begin december met een vervroegd advies over de luchtvaartsector. En met een tussenadvies over beweiden en bemesten. Het kabinet wil snel duidelijkheid geven over beweiden en bemesten, zodat boeren tijdig kunnen anticiperen op het volgende weide- en mestseizoen.
- In mei 2020 wordt het laatste advies opgeleverd door het Adviescollege-Remkes. Hierin wordt onder andere geadviseerd over de systematiek voor de langere termijn en aanvullende maatregelen.
- Ten slotte meld ik dat in de zomer van 2020 de beleidsevaluatie van het PAS wordt opgeleverd, zoals eerder toegezegd aan de Eerste Kamer.

Vragen bij het informatiepunt stikstof

Sinds 14 oktober is onder regie van BIJ12 het stikstofinformatiepunt voor iedereen telefonisch en online beschikbaar. Tussen 14 en 29 oktober zijn 311 vragen binnengekomen. Voor de meeste vragen lukt het om de vragen binnen de standaardtermijn van drie werkdagen te beantwoorden. De meeste vragen

betreffen de onderwerpen toestemmingverlening, handelingsperspectieven en AERIUS. Dit informatiepunt wijst initiatiefnemers ook op de mogelijkheden die er al zijn voor het verkrijgen van toestemming. Provincies organiseren bijeenkomsten in het land over dit thema. Het informatiepunt kan de betreffende initiatiefnemers hiernaar doorverwijzen. Meer informatie over de onderwerpen en de achtergronden daarvan zijn in de bijlage in te zien.

Instellen commissie over verbeteren meet- en rekenmethode stikstof
Zoals gezegd stel ik een wetenschappelijke commissie in die beoordeelt of de bestaande meet- en rekenmethodiek voor stikstofdepositie voldoende onderbouwing biedt voor het stikstofbeleid. De commissie betrekt bij haar werk ook buitenlandse meet- en rekenmethoden (in ieder geval de Deense, Duitse en Vlaamse methoden). In het bijzonder heeft de commissie aandacht voor de componenten die de relatie tussen de emissie(bron) en de schade aan de natuur maximaal kan versterken. Een betere onderbouwing van deze relatie kan helpen om een drempelwaarde beter te onderbouwen. Met de instelling van deze commissies geef ik ook uitvoering aan de moties-Lodders/Geurts en Geurts/Lodders (Kamerstuk 35 000 XIV, nr. 20 en 22).

De commissie voert haar werk in twee fasen uit. In de eerste fase geeft zij een advies over de huidige meet- en rekenmethode (inclusief vergelijking met het buitenland). Zij beschrijft in deze fase welke verbeteringen nodig zijn, de relevantie daarvan en binnen welke termijn die realiseerbaar zijn. Deze fase wordt afgerond in januari 2020. In de tweede fase werkt de commissie eventuele verbetermogelijkheden verder uit, zodanig dat deze beoordeeld en geïmplementeerd kunnen worden. Deze fase wordt medio juni 2020 afgerond.

Als voorzitter van deze commissie heb ik prof. dr. Leen Hordijk bereid gevonden. De commissie zal verder bestaan uit minstens vijf personen. De definitieve samenstelling vindt in overleg met de voorzitter plaats. De leden hebben op persoonlijke titel zitting in de commissie. Rond de commissie wordt een klankbordgroep van maatschappelijke partijen gevormd die kan reageren op (tussen)resultaten van de commissie. Voor deze klankbordgroep zal, naast een evenwichtige vertegenwoordiging van landbouw- en natuur- en milieuorganisaties, ook het Mesdagfonds een uitnodiging krijgen.

In de motie-Lodders/Geurts wordt om een herhaling van de validatie van de methodologie van het RIVM en om extra meetpunten gevraagd. De resultaten van de herhaalde validatie worden opgenomen in de rapportage aan uw Kamer na fase 1 van het werk van de wetenschappelijke commissie. Wat betreft de uitbreiding van het aantal meetpunten heeft dit in 2019 al plaatsgevonden en worden binnenkort extra meetpunten toegevoegd. De wetenschappelijke commissie kan hier eveneens een uitspraak over doen.

Reconstructie opstellen beleidsregels
Ik heb in samenspraak met de provincies een tijdlijn gemaakt met betrekking tot de beleidsregels van provincies. Deze tijdlijn vindt u in de bijlage. Ik geef hiermee invulling aan mijn toezegging aan het lid Klaver (GroenLinks) in het debat van 17 oktober jl.

Directoraat-generaal Natuur, Visserij en Landelijk gebied

Ons kenmerk
DGNVLG / 19250316

Verslagen van overleg met provincies

In het Vragenuur van 29 oktober 2019 heb ik in antwoord op vragen van het lid Futselaar (SP) toegezegd dat ik de verslagen van de bestuurlijke overleggen, zoals deze ook op Rijksoverheid.nl zijn gepubliceerd naar aanleiding van een Wob-besluit, naar uw Kamer toe zal sturen. Deze verslagen vindt u bijgaand. Tevens stuur ik uw Kamer de vastgestelde verslagen die niet in het kader van het Wob-besluit op Rijksoverheid.nl zijn gepubliceerd, voor zover die betrekking hebben op bestuurlijke overleggen die hebben plaatsgevonden sinds de verwijzingsuitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 17 mei 2017. Bij de openbaarmaking van deze verslagen heb ik dezelfde systematiek toegepast als bij de publicatie van de documenten die reeds op Rijksoverheid.nl zijn gepubliceerd.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit